

О.Д. Рачкован, асп. (ХДУХТ, Харків)

СТРАТЕГІЯ АДАПТАЦІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Становлення стратегічного управління як самостійного напрямку економічної теорії починається у 70-х роках ХХ ст. Його теоретичним базисом є праці А. Чандлера, К. Ендрюса, І. Ансоффа, П. Друкера та ін. З цього часу і до сьогодні розуміння стратегії підприємства зазнало певної трансформації.

У перших наукових працях під стратегією розуміли набір правил і прийомів, за допомогою яких досягаються основні цілі розвитку тієї або іншої системи. А складовими стратегії: ринкові можливості в діяльності підприємства, загальна компетентність і ресурси, цінності і прагнення. Розуміння змісту стратегії підприємства змінювалось під впливом економічного розвитку суспільства, високого рівня конкуренції та динамізму зовнішнього середовища.

Аналіз спеціальної літератури приводить до висновку, що в цей час відсутній єдиний підхід до визначення поняття «стратегія», а зростання вимог зовнішнього середовища змінювалися принципи формування стратегічної поведінки господарюючих суб'єктів.

Проведений генезис визначення «стратегія підприємства» свідчить про поступову модифікацію і ускладнення даної категорії на тлі ускладнення бізнесів-завдань і прискорення динаміки зміни ринкового середовища. Сучасні автори, займаючись дослідженнями сутності і трансформації поняття «стратегія», визнають що сучасне стратегічне управління повинне бути адаптивним, а стратегія адаптації розглядається як спосіб не тільки виживання, але і подальшого стійкого розвитку підприємства.

Існує ще ціла низка визначень різних авторів, що не суперечать одне одному і роблять наголос на тих чи інших аспектах і особливостях стратегії підприємства, які з різних боків характеризують таке унікальне явище, як стратегія.

Закордонні і вітчизняні теоретичні розробки свідчать, а практичний досвід вибору та обґрунтування стратегії розвитку підприємства підтверджує, що стратегія – це логічно послідовна інтегрована схема прийняття рішень. Багатоплановість і альтернативність підходів до визначення стратегії, а також ряд її істотних особливостей, як правило, пов'язані зі специфікою формування національної економічної моделі, що характеризується історичними традиціями і наявністю професійного досвіду з

використання стратегічного інструментарію для досягнення підприємством поставлених цілей.

На основі узагальнення думок учених, що займалися вивченням сутності стратегії, а також процесом її розробки, можна виділити принципові підходи до визначення стратегії:

– стратегія як засіб досягнення цілей – ця концепція стратегії відображає цільовий підхід до її розуміння і виходить з того, що в процесі цілевизначення формуються кількісні і якісні параметри господарської діяльності, які підприємство намагається досягнути в довгостроковій перспективі, а стратегія встановлює яким чином, за допомогою яких загальних альтернативних дій можливе досягнення цієї мети, тобто як загальний алгоритм, система заходів, інструментів, рішень щодо вибору альтернативної моделі поведінки підприємства у зовнішньому середовищі, реалізація якої повинна забезпечити підприємству досягнення визначених цілей;

– стратегія як набір правил прийняття рішень – ця концепція стратегії розглядає стратегію як сукупність норм, орієнтирів, напрямків, сфер, способів і правил розробки довгострокового напрямку руху і визначення масштабу діяльності компанії, тобто є певними керівними положеннями щодо реалізації довгострокових намірів підприємства. Лейтмотивом цього підходу є визнання того, що жодна стратегія не може, в силу своєї сутності, дати детальної картини майбутнього, – єдине що вона може – це визначити загальний, перспективний і якісний напрям руху підприємства від теперішнього до цільового майбутнього стану;

– стратегія як модель взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем – ця концепція стратегії відображає процесний підхід до її розуміння, як моделі адаптивної поведінки, тобто такої, яка стосується найважливіших, життєво необхідних аспектів й напрямів діяльності і розвитку траєкторії руху підприємства в нестабільному та мінливому зовнішньому середовищі на довгострокову перспективу, що повинна забезпечити його сталий розвиток.

На основі виділених концептуальних підходів до розуміння стратегії адаптації підприємства ми вважаємо, що стратегія адаптації – це комбінація із запланованих цілей і дій довгострокового характеру, а також швидких рішень по адаптації підприємства до нової ситуації, до нових можливостей одержання конкурентних переваг та нових загроз послаблення його конкурентних позицій.

Таким чином, запропоноване визначення стратегії адаптації підприємства розкриває її зміст і роль у процесі стратегічного управління підприємством.